

TRENCANT EL SILENCI

La lluita antifranquista a Mataró

espai f - del 9 d'abril al 11 de maig de 2003

Salvador Puig Antich, ha sido asesinado. A las 9,40 de esta mañana ha sido ejecutado en la Cárcel Modelo de Barcelona, el joven militante del M.I.L., de 25 años, Salvador Puig Antich.

La ejecución mediante el sistema llamado "garrote vil", ha sido solamente presenciada por el Jefe de Instrucción Militar, un teniente coronel, el capellán, un médico y el verdugo, negándose la presencia de cualquier familiar, ni la de su abogado defensor. Las personas que pudieron estar con él antes de la ejecución testifican en su informe y ejemplar comportamiento. El Jefe de Instrucción no ha permitido que fueran entregadas a sus familiares las últimas cartas que escribió. Este domingo por la mañana, tendrá lugar el entierro.

Pueblo de Mataró: En estos momentos sobran las palabras, la acción se impone y la única, verdadera y eficaz acción ante este crimen es la acción de todo el pueblo, la lu-

TRENCANT EL SILENCI La lluita antifranquista a Mataró

Quan algú vol documentar-se sobre la vida i actuacions de persones significades que visqueren la segona part del segle que acabem de tancar o bé si es vol estudiar la vida d'un poble o comunitat durant aquell període, s'emporta molt sovint fortes decepcions. Els arxius oficials dels municipis o entitats i fins la majoria de biblioteques aporten molt poques notícies sobre el que interessa o cerca l'investigador.

L'interès d'amagar o silenciar els fets susceptibles d'aportar alguna ombra o taca a la llarga "pau" de la postguerra varen fer que no quedés constància o es silenciessin els fets que ara voldríem documentar, o, el que és més gran encara, alguns d'aquests arxius presenten unes llacunes molt sospitoses. Molt sovint s'ha fet desaparèixer informació que podria comprometre a aquells que després es volgueren presentar com "demòcrates de tota la vida".

Això fa que cada vegada tinguin més importància i siguin més buscats i oferts al públic arxius i col·leccions privades on s'hi troba molt del que manca als arxius oficials.

D'això n'és un bon testimoni la present exposició oberta a l'Espai F de Mataró, amb motiu de la publicació del llibre "De súbdits a ciutadans. Mataró, 1960-1980" del periodista Manuel Cusachs i Corredor, amb un interessant pròleg de Josep M. Huertas Claveria i il·lustrat amb més d'un centenar de fotografies del Fons Xavier Cateura i Valls, de l'Arxiu Municipal de Mataró. Aquest fons, cedit l'any 1998 a l'esmentat arxiu pel seu titular, l'amic Xavier Cateura, conté més de 9000 clixés fotogràfics que van del 1910 al 1985, dels que la part més interessant és, sens dubte, la que recull imatges i informació dels fets polítics, socials i culturals que se situen entre 1968 i 1983, captats per l'Enric Quintana, quan es lluitava contra la dictadura imposada pel "generalísimo" i la continuació de les lluites i manifestacions d'aquell engrescador període que coneixem com el de la transició política. Hem fet esment en primer lloc del fons fotogràfic, perquè és el més notable i també per allò clàssic que "un imatge val més que mil paraules", però el fons Xavier Cateura no té

només fotografies. Al costat d'aquestes i complementant-les hi ha uns 600 documents escrits, fulls volants o "octavillas", publicacions clandestines i informes de diferents partits i grups polítics que lluitaven clandestinament i arriscadament contra la monolítica dictadura. Tot plegat al llarg dels anys conservat amb cura perquè no es perdi la memòria. Cal que les generacions futures tinguin consciència que el poc o molt aconseguit no fou cap regal del cel.

La publicació i l'exposició parcial d'aquest material responen a un compromís de l'Ajuntament de Mataró (assumit pel Patronat Municipal de Cultura) de fer conèixer aquest fons. En ell s'hi reflexa una part molt important de la història mataronina que, com dèiem al principi, difícilment trobaríem en altres llocs, en concret moltes fotografies i alguns documents que són peces úniques. Ara tot aquell que vulgui saber-ne més o aprofundir en algun dels temes que reflexa el llibre sap que trobarà tot aquest material ben conservat i catalogat a l'Arxiu municipal de la ciutat.

Material com aquest és el que feia nosa als que per "prudència" optaven per callar i esperar temps millors –per ells certament no per recuperar la normalitat. Molt sovint era gent que havia pujat o s'havia instal·lat practicant allò que, en termes un xic eclesíastics, en dèiem "l'apostolat del cargol" o sigui, pujar llepant.

Aquella generació ara va desaparèixer i els que queden s'ho miraran com cosa de "rojos" i exaltats, en canvi, per molts que s'hi jugaven la feina, la llibertat i a vegades la vida, serà un motiu per fer reviure records i la llarga lluita gràcies a la quan hem assolit part del que volíem; una part només, no tota ni molt menys. Hi ha encara molts nostàlgics i no pas tots persones velles, que són un fort obstacle per la plena recuperació. Al menys s'ha pogut trencar la gran llosa del silenci, si bé encara no hem pogut assolir la plena ciutadania a la que molts sospiràvem.

No és exagerat dir que "la lluita encara dura". Una lluita en la qual ens cal emprar armes més sofisticades per vèncer la moderna oposició, la dels que ens voldrien més submisos i que són aquells que només varen canviar de camisa, no d'idees. Aquesta exposició té per tant encara una certa actualitat. Esperem que sigui per a molts un estímul i un exemple.

Antoni Pladevall i Font
Historiador

**homenatge dels pobles d'Espanya
a Miguel Hernández**

mataró
17-27 maig

ENRIC QUINTANA

I L'ART DE TRENCAR EL SILENCI

Va fer de fotoreporter en el temps més difícils. En els últims anys de la dictadura del general Franco i els inicis de la transició cap a la democràcia. Quan sortir al carrer amb una càmera penjada al coll per fotografiar les manifestacions de protesta contra el règim implicava, com a mínim, el risc d'acabar detingut i apallissat. O amb un tret al cos. Enric Quintana formava part d'aquella reduïda avantguarda periodística -com el Paco Elvira i els tres Jordis (Soteres, Morera i Socias), a Barcelona-, especialitzada en quedar-se a la reraguarda de tots els aldarulls de carrer perquè sabien que era el lloc on es produïen sempre les garrotades. Una colla d'informadors que, quan anaven mal dades, s'aguantaven les ganes de córrer per presenciar com carregava la policia. Un petit grup de fotògrafs amb consciència política – tots vinculats al PSUC-, decidits a deixar constància gràfica de les lluites antifranquistes silenciades pels mitjans de comunicació. Volien difondre l'existència d'una oposició clandestina que reclamava llibertat i demostrar que aquest país no era una bassa d'oli com s'ens volia fer creure. L'Enric Quintana va ser un trencador nat del silenci.

Es va iniciar en la fotografia per afició i es va graduar en l'escola de la pràctica. Després, començà a col·laborar en la premsa –El Correo Catalán, El Noticiero Univesal, Mundo Diario, Europa Press, Canigó...- i ja no va parar. Mentre d'altres feien les fotos oficials, d'inauguracions i pubilles, ell preferia enfangar-se pels barris més degradats de Mataró i seguir les activitats de l'esquerra clandestina del Maresme.

No se'n perdia ni una. A través dels seus objectius van passar les lluites populars dels habitants del barris de la Llàntia, de Cirera, de Cerdanyola... El combat dels mestres, les manifestacions de les organitzacions sindicals clandestines, el naixement de la Unió de Pagesos, les vagues dels obrers d'Enrich, de Trabal S.A., d'Ind-Text o de tantes altres empreses, la concentració silenciosa a la plaça de Santa Ana en protesta per les darreres execucions de la dictadura... Estava a tot arreu. Al capdavant de les manifestacions, enfilat a un arbre, corrent al darrere després de la dispersió ... Sempre carregat de càmeres, sempre amb un somriure i la cabellera esbullada pel vent. Gràcies a les seves imatges ha quedat constància d'un temps difícil.

Un diumenge, l'1 de febrer de 1977, vàrem estar plegats a les manifestacions que van tenir lloc a Barcelona reclamant l'amnistia. En un moment determinat, entusiasmat per les imatges, l'Enric es va quedar més temps del prudent a dalt d'una terrassa propera a l'Arc de Triomf i quan va voler fugir ja no hi va ser a temps. El van baixar els "grisos" a punta de pistola i el van tenir emmanillat dins d'una furgoneta policial la resta de la jornada. Li van confiscar tots el rodets i no va anar a parar a Jefatura gràcies a la seva credencial de El Correo Catalán. Els temps, de mica en mica, estaven canviant. Un bon dia, l'any 1983, després de perdre tot l'equip fotogràfic a causa d'un robatori, va decidir deixar-ho córrer. A partir d'aquell moment es va dedicar a escriure, a fer poesies i a moltes altres coses. Però això ja és un altra història.

Xavier Vinader

Enric Quintana i Morell, fotògraf (Mataró, 1946)

1965 • S'inicia en el món de la fotografia fent fotos d'estudi

1967 • Amb altres amics, forma un grup de cinema aficionat on hi actua de fotògraf.

1970 • Publica la primera fotografia a la revista local de la Societat Columbòfila en ocasió del 75è aniversari de l'entitat. S'incorpora a El Correo Catalán com a repòrter gràfic del grup de corresponsals del Maresme.

1971 • Maig. Primera exposició de fotografia artística a la sala d'art del Submarí Groc (actual Robafaves) que, després, presenta a Barcelona a l'escola Unesco.

1973 • Setembre, viatge al sud de França i a Suïssa per contactar amb fotògrafs d'aquells països. Exposició "Nens i barris" al Foment Mataroní. Viatge a París per perfeccionar la tècnica del color.

1974 • Exposició "Paris vist per l'Enric". Viatges a Portugal (realitza un reportatge sobre les eleccions), Nova York, Londres i novament París per treballar amb fotògrafs d'aquells països. Inici de la col·laboració professional a Europa Press que durarà fins 1981

1975 • Treballa a Canigó on hi farà diverses portades a color. Col·labora amb altres mitjans de comunicació de Catalunya i Espanya i amb el diari suec Arbetaren.

1976 • Viatja a Nova York per realitzar un reportatge

sobre els problemes racials. Entra a treballar al Diario de Barcelona d'on plega mig any més tard per incorporar-se a Mundo Diario. Realitza la part gràfica del llibre "El Maresme i les eleccions" d'A. Albert i P. Artigas. Col·labora com a fotògraf en la majoria de publicacions locals: El Maresme, PAGESIA, Combat, Treball, etc.

1979 • Viatja a Estocolm on publica 13 fotografies a "Spanien efter Franco" (Espanya després de Franco) de F. Mena. Exposició "Collage fotogràfic" al Museu de Mataró.

1980 • Exposició "Suècia, el paradís" al Museu de Mataró.

1983 • Col·labora com a fotògraf a la revista Llibreria (gremi de Llibreters de Barcelona). Publica 12 fotografies al llibre L'Assemblea Democràtica de Mataró de M. Cusachs i J. Puig. Es retira del món de la fotografia.

Actualment resideix a Vic (Osona). Ha publicat els llibres de poesia "Horitzons del mar blau" (1989) i "Terra d'argila" (1991). A "De súbdits a ciutadans. (Mataró, del 1960 al 1980) Crònica periodística de la transició de la dictadura a la democràcia" de M. Cusachs (2003) s'hi reproduïxen cent fotografies seves.

c. Nou 11, Mataró

Horari: de dimarts a divendres, de 6 a 9 del vespre, dissabte, diumenge i festius, d'11 a 2 del migdia i de 6 a 9 del vespre (del 15 de juny al 15 de setembre, de dimarts a diumenge, de 6 a 9 del vespre).

Trencant el silenci

La lluita antifranquista a Mataró

Espai f

Del 9 d'abril a l'11 de maig del 2003

Edita: Patronat Municipal de Cultura de Mataró

Coordinació de l'exposició: Carles Marfà, Josep M. Clariana, Joan Banús

Disseny gràfic: Bernat Alsina

Muntatge: Equip tècnic del Patronat Municipal de Cultura

© de les fotografies, l'autor i Arxiu Municipal de Mataró

Imprimeix: Imgesa

© Patronat Municipal de Cultura de Mataró

DL.

Mataró, abril de 2003

Selecció de documents històrics (publicacions clandestines, fulls volants, octavetes ...) i fotografies sobre la transició de la dictadura a la democràcia de la Col·lecció donada per Xavier Cateura i Valls a l'Ajuntament de Mataró (Arxiu Municipal). Les fotografies són obra d'Enric Quintana i Morell (Mataró, 1946), repòrter gràfic i corresponal de diversos mitjans de comunicació, testimoni privilegiat del moment.

9 maig, divendres

Sala d'Actes de Can Palauet, a les 8 del vespre

Presentació del llibre de Manuel CUSACHS I CORREDOR De súbdits a ciutadans.

Mataró, del 1960 al 1980. Crònica periodística de la transició de la dictadura a la democràcia

(il·lustrat amb cent instantànies d'Enric Quintana, fotògraf), núm. 29 de la col·lecció Caps de Bou del Patronat Municipal de Cultura, a càrrec de Teresa Carreras, periodista de TVE i l'autor.

Ajuntament de Mataró
**Patronat Municipal
de Cultura**

Patronat Municipal de Cultura

c. de Sant Josep, 9. 08302 Mataró. Tel. 937 58 23 61 · fax 937 58 23 62. pmc@ajmataro.es · www.ajmataro.es